

Prehľad činnosti rady za rok 1999

Základná osnova:

1. Úvod
  - pravda
  - sociálna práca a pravda
  - strategická vízia
  - dosahovanie strategickej vízie
2. Nosné projekty
3. Bratislava
4. Košice
5. Žilina
6. Levice

Ú v o d

Kľúčom k nachádzaniu odpovedi na otázky, ktoré nám kladie život okolo nás je hľadanie pravdy o našom osobnom vnútornom svete. Záujem človeka zodpovedne hľadať pravdu o sebe je základným východiskom pre riešenie zložitých otázok spojených so životom spoločnosti. Hľadať pravdu predpokladá uprednostnenie pravdy pred ochranou svojho vlastného obrazu. Hľadať pravdu znamená vstúpiť na cestu pochybovania o tom čo iní považujú za nemenné ako aj pochybnosti o tom k čomu sme sa možno dlhodobým a namáhavým hľadaním dopracovali. Hľadať pravdu o sebe predpokladá odosobnenie a odstup od často umelo vytvoreného a pestovaného obraze o sebe samom. Cenou pravdy je odvaha riskovať, riskovať že pravda o mne môže byť (a často aj je) bolestná, nepríjemná, že môže byť dokonca proti nám, proti našim záujmom. Preto sa pravda zjavuje len tým, ktorí milujú pravdu viac ako námahu, ktorú museli na ceste za jej hľadaním prekonať, ktorým je dôležitejšie poznávať seba umelý obraz o sebe. Taká pravda je dobrou možnosťou pre oslobodenie sa od seba, možnosťou pre zmenu osobnosti a pomocou pri spoluobjavovaní pravdy pre druhých ľudí.

Sociálna práca je profesionálna, špecializovaná odborná činnosť, ktorej neodmysliteľným predpokladom a súčasťou je popri nevyhnutnej kvalifikácii (vzdelanie) tiež filozofický a spirituálny rozmer (osobnostné predpoklady). Vysoká profesionalita môže zdanlivo eliminovať osobnostné predpoklady, podobne ako vysoké mravné a morálne osobnostné kvality môžu zdanlivo eliminovať profesionálne nároky. V skutočnosti je však profesionálne a osobnostne hľadisko sociálnej práce neodmysliteľné od poznávania pravdy. Práve pravda pomáha odlišovať profesionalitu od diletanstva a skutočnú osobnostnú oslobodenosť od seba od posadnutosti samého sebou – chorobou, ktorá sa podpísala pod tragické dejiny a súčasnosť nášho sveta. Podľa európskych definícií sociálna práca nie je a nemôže byť činnosť, ktorá nespĺňa náročné profesionálne a osobnostné kritéria na ktorých definovaní a skúmaní systematicky pracujú výskumné tímy. Preto aj v sociálnej práci získava stále významnejšie pojem kvality. Kvalita sociálnej práce nie je proti (kresťanskému) princípu obete, nie je proti

princípu služby ako daru (dobrovoľníctvo) o to viac, že máloktorá sociálna práca je spojená s adekvátnym odmeneňovaním. Je však proti neprofesionálnym postupom spojených s preferovaním administratívno-byrokratických postupov, s formami manipulativnosti, ponižovania, zamietania možnej osobnej interakcie - spoluzapojenia človeka, ľudí do procesu sociálnej práce, pomoci, služby.

Strategická vízia

Tieto myšlienky sme sa pokúsili naformulovať v strategickej vízii rady. Podľa tejto vízie chceme vplývať na zmenu kvality spoločenského prostredia formou profesionálnej podpory ľudskej a občianskej dôstojnosti postihnutých a starších ľudí a to z dôvodu preukázateľného rozporu medzi reálnymi, súčasnými podmienkami ich života a kritériami kvality sociálnej práce, ktoré vychádzajú z kresťanských tradícií a hodnôt (Život je hodnotou hodnôt. Každý človek je jedinečný a originálny. Akceptácia, zostávanie, podpora je základnou podmienkou pre spolunažívanie ľudí. Rodina je optimálnym spoločenstvom pre rozvoj osobnosti). Uprednostňujeme také vzdelávanie sociálnych pracovníkov, ktoré vedie k zmene ich osobných postojov podporujúcich partnerský prístup ku klientom).

Dosahovanie strategickej vízie

Zriadením občianskeho združenia. Združovaním ľudí, ktorí majú záujem na uskutočňovaní zmien v živote postihnutých a starších ľudí. Preto považujeme práve občianské združenie za primeranú formu existencie. Považujeme za dôležitú spoluprácu s občanmi, právnickými osobami, ktorým ponúkame členstvo v združení.

Kooperáciou so strategickými partnermi ktorými sú:

- a) fyzické osoby, ktoré majú špecifické potreby, alebo majú záujem na riešení sociálnej situácie postihnutých a starších ľudí
- b) právnicke osoby (štátna alebo MVO)
- c) samosprávy miest a obcí
- d) vzdelávacie a výskumné inštitúty

Zriaďovaním pracovísk rady. Rada s týmto cieľom zriaďuje pracoviská (Bratislava v r. 1996, Košice v r. 1998, Žilina v r. 1999, Levice plánujeme v r. 2000....). Centrá zriaďujú dcérske pracoviská, ktoré po osamostatnení (ako predpokladáme) budú zakladať svoje dcérske odbočky na regionálnej úrovni.

Organizácia centier a dcérskych pracovísk je podriadená rešpektovaniu ich:

- samostatnosti a to z dôvodu regionálnych rozdielov a špecifik v potrebách občanov
- koordinácii v z dôvodu podobnosti riešenia problémov v základnom zameraní programov, budovania tímovej spolupráce, spracovávaní dlhodobých programov rady, spolupráce pri rozsiahlych projektoch presahujúcich možnosti jedného pracoviska
- kooperácie s organizáciami, ktoré riadia, usmerňujú, vzdelávajú, prevádzkujú sociálne služby pre postihnutých a starších ľudí.

Na základe porady pracovníkov Rady koncom roka (17-18.12. 1999 v Žiline) s cieľom vytvorenia podmienok pre rozvoj poradenstva v SR pripravujeme stratégiu osamostatňovanie pracovísk rady, ktorá sa dotýka zmeny stanov. Návrh zmeny bude predložený plénu rady na začiatku roka 2000.

Z á k l a d n a   s t r a t é g i a

Zabezpečovanie a sprostredkovanie poradenstva, supervízie a vzdelávanie pre strategických partnerov.

Ochraňovanie práv a záujmov postihnutých a starších ľudí. Iniciovanie a organizovanie akcií, ktoré umožňujú primeranou formou podporovať požiadavky cieľových skupín.

Podpora, projektovanie, usmerňovanie transformačných procesov sociálnych služieb a to:

a) monitorovaním na základe porovnania kritérií progresu kvality sociálnych služieb a reálnej situácie,

b) vypracovaním východiskových programov zmien a transformácie

c) vzdelávaním pracovných tímov

d) poradenstvom pri realizovaní transformačných postupov

e) výskumom a zlepšovaním kvality

f) medializáciou

g) spoluprácou a kooperáciou s fyzickými a právnickými osobami

Nosné projekty za rok 1999

Decentralizácia sociálnych služieb

(Jozef Vektor)

Kvalitné sociálne služby

(Renáta Jamborová)

Štúdium Sociálnej práce so špecifickým zameraním na pedagogické problémy

(S. Krupa)

Rada iniciovala štúdium Sociálnej práce so špecifickým zameraním na pedagogické problémy v školskom roku 1996/1997 v spolupráci s dr. Jánom Gaburom CSc (vedúcim Katedry sociálnej práce PF UK v Bratislave), dr. Vladimírom Labátom CSc pracovníka tej istej katedry, dr. Petrom Seidlerom CSc (vedúcim Katedry sociálnej práce Univerzity Konštantína filozofa v Nitre) a dr. Štefanom Bugárom PhD riaditeľom Kaštiela v Mojmírovciach.

Od r. 1996 už na uvedenom odbore študuje štvrtá generácia študentov. Štvrtáci sú už na magisterskom štúdiu, keď v minulom školskom roku úspešne absolvovali štátnice a obhájili záverečné práce. Pri tejto príležitosti chceme poďakovať všetkým 191 študentom, čo sa zaslúžili o rozvíjanie odboru a samozrejme študentom, pre ktorých bol celý projekt pripravovaný a realizovaný.

Ohrozenie formy diaľkového štúdia?

O to viac sú pre nás smutné informácie, že v súčasnosti MŠ SR plošne spochybňuje diaľkové štúdium. Nemáme prehľad o iných formách štúdia vieme však, že:

- 1) podľa oficiálnych štatistík je v oblasti sociálnych služieb najnižšia kvalifikovanosť pracovníkov v Slovenskej republike (čo bolo uvádzané ako dôvod pre jednu z najnižších priemerných miezd i keď ide o nesmierne náročnú fyzickú a duševnú prácu).

- 2) podľa našich praktických skúsenosti je situácia v oblasti kvality sociálnych služieb vo všeobecnosti kritická a jedným z kľúčových riešení je poskytnutie možnosti vysokoškolského vzdelávania a vzdelávania vôbec
- 3) štúdium, ktoré akademicky spadá pod Univerzitu Konštantína filozofa v Nitra a prevádzkovateľom je Kaštiel v Mojmírovciach z ekonomického hľadiska kryje len náklady na réžiu spojených so vzdelávaním čo je na jedného študenta a na jeden semester 4.800.- Sk.
- 4) Rezorty, ktoré zodpovedajú za situáciu v úrovni vzdelávania doteraz oficiálne nepredložili systém riešenia deficitu odborného vzdelávania základného stavu pracovníkov v sociálnych službách (i keď nepochybujeme, že je pripravená koncepcia vzdelávania v tomto smere zo strany MPSVaR SR)
- 5) Ak je evidentný deficit v oblasti odborného vzdelávania a ak je evidentný deficit štátnych finančných prostriedkov pre ich zabezpečenie, potom forma diaľkového štúdia s (primeraným) príspevkom študenta je možným riešením a spoločnosť by mala skôr hľadať cesty k právnemu vyčisteniu tejto formy vzdelávania. Rovnako ako by mala potom sledovať výšky príspevkov študentov a v prípade, že sú tieto neadekvátne postihovať prevádzkovateľov.

Z pohľadu Rady považujeme spochybňovanie diaľkovej formy VŠ – štúdia za krok, ktorý konkrétne v sociálnej oblasti vráti vývoj späť do rokov normalizácie pred r. 1989. Žiadne systémové riešenie nemôže byť proti reálnym potrebám občanov a ak je – stáva v základe nesystémovým.

Rogaland Vernepleierhogscole, Narbo

Kontrastne v tejto súvislosti vyznieva projekt, ktorý Rada realizuje na základe zmluvy s VŠ v Narbo v Nórsku, kde v súčasnosti študujú už 4 z plánovaných 10 študentov diaľkového štúdia z Mojmíroviec. Nórsky parlament pre každého z týchto študentov odsúhlasil štipendium 32 000 Nk na jeden semester teda 64.000 na jeden školský rok (na 4 roky štúdia je to 256.000.-Nk pre 10 študentov je to 2.560 000 Nk) Nórsky parlament investuje pre našich 10 študentov približne 12.000 000 Sk. (list našich študentov a rozhovor s Katkou Zjavkovou publikujeme na inom mieste Integrácie).

V týchto dňoch po Novom roku sme dostali správu od pracovníka VŠ dr. Olava Munte z Narbo. Konštatoval, že Annka Chalachanová, Táňa Ivanická (študenti 1 ročníka), Katka Zjavková, Miroslav Cangár (študenti jazykovej školy) sú fantastickí a vzorne reprezentujú PF Univerzity Konštantína filozofa ako aj radu. aj mali možnosť hovoriť s jednou zo študentiek Katkou Zjavkovou po 3 a pol mesačnom pobyte v Narbo.

Spolupráca Rady a PF Kf, Kaštiela Mojmírovce

Vráťme sa však k našej kooperácii v projekte štúdia Sociálnej práce so špecifickým zameraním na pedagogické problémy. Ako externí pracovníci PF Kf v Nitre sme jednými z členov prijímacej komisie na vysokoškolské štúdium a pripravujeme podľa nás dôležitú súčasť vzdelávania a síce podmienky a realizáciu praxe študentov v treťom ročníku.

V druhom ročníku predkladáme študentom ponuku pre štúdium v Nórsku. Spravidla do konca marca v každom roku odosielame informácie podľa požiadaviek VŠ v Narbo o záujemcoch o štúdium. Konečný výber 2 študentov realizuje Vernepleierhogscole v Narbo. Podľa zmluvy uvedenej VŠ v Nórsku budú študenti po ukončení štúdia pracovať na niektorom z pracovísk Rady pre poradenstvo v sociálnej práci. Ako externí pracovník prednáša pre študentov dr. Slavomír Krupa PhD. Podieľame sa tiež formou dohody na niektorých administratívnych prácach spojených s prevádzkou štúdia.

Monitoring vybraných DSS

(S. Krupa)

Na základe zmluvy s KÚ, odborom sociálnych vecí sme realizovali monitoring úrovne sociálnych služieb v 6 domovoch sociálnych služieb v Košickom kraji. Na tomto projekte spolupracovali všetci pracovníci Rady. Projekt prebiehal v mesiacoch október – november 1999 a začiatkom decembra sme odovzdali vedúcej odboru Dr. Litavskej KÚ v Košiciach monitorovaciu správu. Správa obsahuje súhrnnú monitorovaciu správu a samostatne monitorovacie správy každého zo 6 DSS zaradeného do súboru. Vzhľadom k tomu, že Monitorovaciu správu si objednala u Rady pre poradenstvo štátna správa, a táto nebola doteraz z dôvodu praceneschopnosti vedúcej odboru oficiálne prerokovaná neuvádzame podrobnú správu v tomto čísle Integrácie.

Metodológia monitoringu

Vykonalí sme v DSS dve priame pozorovania v celkovej dĺžke 157 hodín a ďalších 450 hodín pri zhodnocovaní pozorovaní.

Pozorovanie bolo štruktúrované podľa 244 položiek, ktoré sme v DSS sledovali. Každý z pracovníkov tímu pozoroval vopred vymedzenú oblasť života občanov v DSS. Zistený stav služieb a prostredia v ktorom občania žijú sme potom zaznamenali do pozorovacích hárkov. Na základe rozsiahlej diskusie a tímového posúdenia hodnotenia jednotlivých oblastí sme zostavili monitorovaciu správu pre každé zariadenie DSS a následne súhrnnú monitorovaciu správu.

Metodologickým základom spracovania monitoringu bolo porovnanie reálnej situácie sociálnych služieb s kritériami progresu kvality sociálnych služieb rozpracovnými do škály. Škála bola zameraná na bývanie, súkromie, hygienu, starostlivosť o zdravie, stravovanie, sociálny status klientov, sexuálnu výchovu, systém odmien a trestov, predprofesionálnu a profesionálnu prípravu a zamestnávanie, organizáciu a dodržiavanie práv obyvateľov, sociálnu integráciu, vzdelávanie pracovníkov, riadenie organizácie. Pracovné verzie monitorovacích správ boli dané k pripomienkovaniu zo strany vedení DSS. Opodstatnené pripomienky boli zapracované do správy.

Monitoring sociálnych služieb vytypovaných DSS podľa nášho posúdenia môže byť dôležitou formou supervízie – auditu. Monitorovacia správa môže byť vhodným dokumentom pre plánovanie koncepcie sociálnych služieb na regionálnej úrovni a dôvodom pre plánovanie transformácie jednotlivých DSS a uskutočňovanie dielčích, okamžitých zmien.

Databáza charitatívnych a diakonických služieb v SR

S. Krupa

Na základe rozhovorov s generálnym sekretár SKCH (Ing. Juraj Barát) a riaditeľom Ev. diakonie (Ing. O. Buzala) v ktorých zaznel záujem o zostavenie databázy sociálnej služby organizovanej cirkvami sme po konzultáciach s tajomníkom Ekumenickej rady cirkvi v SR RnDr Petrom Pavlovičom predložili. Vypracovali sme dotazník, ktorý má sedem častí: organizačné začlenenie služieb, legislatíva, základné informácie, misia, forma služieb, ekonomika, typ služieb. Z dôvodu nízkej návratnosti dotazníkov sme v spolupráci s ERC pripravili 6 seminárov v Košiciach, Žiline, B. Bystrici, Nitre, Bratislave, Poprade. Popri odborných referátoch, informáciach o SKCH a Ev. diakonii a ďalších cirkvami organizovaných služieb sme pomohli pracovníkom pri vyplnení dotazníkov. Pôvodný projekt predpokladal vznik Informačného centra pri ERC. Pre budúcnosť je pravdepodobné, že centrum bude zriadené pri Rade pre poradenstvo v sociálnej práci.

Rada tiež spolupracovala s ERC pri účasti na seminári: Pripravenosť na mimoriadne situácie. Seminár už tradične organizovala ERC v spolupráci s Úradom CO MV SR, MO SR, zástupcov cirkvi v SROV. V záveroch semináru je konštatované, že je potrebné prehĺbovať spoluprácu medzi orgánmi štátnej správy a cirkvami na Slovensku, preskúmať možnosť spolupráce s MVO a vypracovaním ich databázy, zriadením pracovnej skupiny v ktorej budú zástupcovia CO, ERC, MVO, ČK, rímskokatolíckej cirkve.

Ekuména a sociálna práca (Cyklické vzdelávanie pracovníkov cirkví)

J. Varcholová

Centrum na podporu a zlepšovanie v sociálnej práci (Support and Innovation Center for the Social Sector)

S. Holúbková

Vysoké ľudové školy

J. Varcholová

Pracovisko rady v Bratislave

S. Krupa

Koncom roka 1999 pracovali v Rade pre poradenstvo v sociálnej práci v Bratislave traja pracovníci (Renáta Jamborová, Mária Ilenčíková, Kristínka Lončeková, Jozef Vektor a Slavomír Krupa). Kým mgr. Jozef Vektor väčšinu kalendárneho roka pracoval ako konzultant na MPSVaR pre holandsku firmu DHV Consulting pri projekte Decentralizácie sociálnych služieb, Renáta Jamborová v prvej polovici roka pracovala ako asistent pri projektoch a vedení hospodárenia a administratívnych prácach. Od 1. 9. 1999 nastúpila na 0,5 úväzok sestra Mária Ilenčíková ako ekonóm rady s cieľom postupne prevziať ekonomickú agendu od našej dlhodobej spolupracovníčky Kristínky Lončekovej, (riaditeľka neštátneho zariadenia ZPMP - Domu Svitania pre mentálne postihnuté deti a mládež v Jakubove pri Malackách). Pani Lončeková viedla ekonomickú agendu od r. 1991. Pani Kristínke patrí naša vďaka za viacročnú výbornú spoluprácu, ktorá určite bude v metodickej oblasti pokračovať. Výraznou pomocou pre pracovisko rady v Bratislave bola práca dobrovoľných pracovníkov Márie Kopasovej a Márie Krupovej študentiek PF UK v Bratislave.

Jedným z dôležitých strategických cieľov rady bol rozvoj pracovísk v Košiciach a Žiline. V roku 1998 bolo na základe schváleného grantu NPOA od 1. septembra zriadené pracovisko v Košiciach. Zámerom rady bola personálna, odborná a ekonomická stabilizácia pracoviska v Košiciach pod vedením riaditeľky PhDr. JUD. Varcholovej tak, aby naši kolegovia v krátkej dobe mohli poskytovať efektívne služby na východe Slovenska. Na dobu určitú ukončila pracovný pomer v Košiciach 31. 8. 1999 Ing. L. Froncová. Pracovníci v Košiciach iniciovali a rozbehli v priebehu celého roka 1999 niekoľko významných projektov ako sú Kvalitne sociálne služby pre postihnutých, Grafický dizajn, Ekuména a sociálna práca, Monitoring domovov sociálnych služieb, Príprava na zamestnanie zdravotne postihnutých občanov na voľnom trhu práce. Devizou pracoviska rady v Košiciach je aktívna spolupráca so štátnou správou, MVO, cirkvami, vzdelávateľmi. Podnikli sme kroky pre rozbeh diaľkového, vysokoškolského vzdelávania v odbore „Sociálnové, moderné priestory rady na Jesenského

ul. č. 25 poskytujú lepšie podmienky pre rozvoj aktivít pracoviska. V druhej polovici roka vypracovali kolegovia pod vedením dr. Judity Varcholovej v Košiciach projekty, ktoré sú preukázateľným dôkazom ich odbornosti, životaschopnosti a perspektívy.

Od 15. 9. 1999 sme zriadili nové pracovisko rady v Žiline. Na základe schváleného projektu NPOA boli zabezpečené základné podmienky pre rozvoj pracoviska, ktorého riaditeľkou je Dr. Soňa Holúbková. Zrušením detašovaného pracoviska MPSVaR SR v Žiline vznikol priestor pre zriadenie nového pracoviska. Popri Košiciach bol rozvoj pracoviska v Žiline dôležitým programom rady a to predovšetkým pre ochotu dr. Soni Holubkovej prevziať zodpovednosť za rozvoj nového pracoviska. Aj tu sme prekonali začiatkové ťažkosti, hlavne na základe obojstrannej ochoty Nadácie Harmoni a Rady pre poradenstvo v sociálnej práci naväzovať na tradíciu dobrovoľnej práce, ktorá je v Žiline pod vedením s. Holúbkovej rozvíjaná. K týmto programom popri už známej Jašidielni patria pravidelné kluby. Aj v Žiline sme získali vhodné pracovné podmienky v Dome odborov v centre mesta na nám . Ľ . Štúra 1.